

Växlande makt och molnighet

Det mesta i vår vardagstillvaro kan vi påverka, men inte vädret. I alla fall inte på kort sikt. Hur vi än vänder oss så är det sol ibland, mulet och kulet ibland. Vi kan hantera detta faktum på olika sätt för att, trots vädret, behålla makten över välbefinnandet i vardagen. Att klaga på klimatet må vara ett kärt folknöje, men fungerar främst som nedsättare av eget och andras humör. Att resa till andra klimat kan i bästa fall fungera för tillfällig tömning av stresshormon samt påfyllnad av värme, upplevelser och D-vitamin. Men vi kan också stanna och kämpa för att fylla även kulna vardagar med värde. Det är kanske svårare, men det går att finna mening, kärlek, glädje och frid även i 2 plus med horisontellt regn. Om vi hänger upp vardagens kvalitet på klimatet så avhänder vi oss makten över vår vardag till krafter vi inte kan påverka.

Tsunamis framfart i sydostasien har med brutal tydlighet blottlagt vår maktlöshet inför naturens krafter. Vi som lever i svensk trygghet har en massa makt och möjligheter som vi inte alltid använder. Vardagsmakt är det sista temat i vår serie om vardagens värden.

Många människor som arbetar i verksamheter som finns till för medborgarnas väl, riskerar att hamna i vanmakt. Är detta en följd av att den gemensamma sektorn har hamnat i kvartalsekonomins kortsiktighetsfällor? Eller är det kanske en fråga om inkompetens? Eller hänger dessa saker ihop? Kort om detta på sidan 2.

Det var länge sedan förra TidsverkstadsTankar kom. Det beror delvis på att vi fått utlopp för vår skrivklåda i boken "Rik på riktigt". Nu är den äntligen färdig för tryck och kommer ut i bokhandeln i mars 2005.

Till sist hoppas vi att du, tills vi hörs härnäst, lyckas göra din vardag värdefull - oavsett yttre klimatbetingelser. Inte bara vädret, utan livet som helhet kan väl beskrivas som ett tillstånd av ständigt växlande molnighet.

Hälsningar och hopp - trots allt

Fredrik W

Trygghet, frihet och vardagsmakt

Makt finns bara i en begränsad mängd. Om jag ska kunna öka min makt, måste alltså någon eller något minska sin. Men vad är det som utövar makt över våra vardagar?

Vardagsmakt består av två viktiga värden: trygghet och frihet. Vi behöver dem olika grad och blandning beroende av vem vi är och var i livet vi befinner oss. Ibland kan ett motsatsförhållande uppstå mellan trygghet och frihet, som gör att vi måste tumma lite på det ena för att få tillräckligt av det andra. Längtan efter vardagsmakt ligger bakom många av våra strävanden. Strävan efter makt och ekonomisk rikedom bottenar ofta i längtan efter trygghet och frihet. Makt kan ge upplevelsen av kontroll (trygghet) och att kunna göra mer som vi vill (frihet). Mycket pengar kan göra att vi inte behöver oroa

oss så mycket (trygghet) och att vi kan göra nästan vad som helst som kostar pengar (frihet). Problemet är att det sällan fungerar så. Med mycket makt och pengar följer ofta oro för att förlora det vi lyckats bygga upp eller en besatthet av att öka ytterligare. Och vips har vardagsmakten gått förlorad. Dessutom kan vi behöva offra mycket vardagsmakt under uppbyggnaden av makt och förmögenhet.

Många av oss erkänner nog helst inte eventuella brister i vardagsmakten. Vi vill helst känna oss - och framstå som - trygga, fria och självständiga individer som inte går i någons ledband och är opåverkade av trender och tryck i tidsandan.

Men är vi verkligen så självstyrande? Och vill vi verkligen vara fullt fria och totalt trygga? Ingen människa är ju en ö. Att leva i ett samhälle i socialt samspel med andra innebär att ideliga kompromisser mellan trygghet och frihet behövs och därmed samman-

hängande fördelning av makt. Att ha ett jobb med en fast inkomst känns väl tryggt, men kräver normalt att vi villiga att förhandla bort en hel del frihet. Att ha en relation innebär (förhoppningsvis) viss trygghet, men också viss ofrihet som utbyte mot närhet. När ett barn föds, minskar föräldrarnas vardagsmakt - vi kan gå från att vara universums mittpunkt till att bli satelliter som kretsar kring ett nytt centrum fullt av glädje och kärlek, men också oro för allt från kikhosta och tonårsdebuter till yrkesval och framtida försörjning.

Det verkar ändå som att många vill ha både relationer, jobb och barn - trots att vardagsmakten kan påverkas menligt. Är det då verkligen så viktigt med vardagsmakt? Jo, men det finns en avgrunddjup skillnad mellan de begränsningar av egen makt vi själva väljer och det som pådyvlas utifrån. Att relativt medvetet välja till saker i våra liv för att de ökar värdet i vardagen är en sak. Att bli styrd utifrån är en helt annan.

Vad är det då som påverkar oss utifrån? Det kan vara andra människors uppfattning om oss, normer i den störtflod av budskap som dagligen sköljer över oss och talar om vad som är ett gott liv, värt att sträva efter, hur man bör leva för att vara "rätt" eller åtminstone "normal". Det kan verka bekvämt att okritiskt följa med strömmen och ibland - när något känns lite galet - sucka och säga "ja, ja, men så ser ju samhället ut idag". Alternativt kan vi göra tidsandans krafter synliga och ifrågasätta dem för att minska risken att omedvetet sköljas med av strömmen.

Det bästa kan vi göra för att öka vår vardagsmakt är nog att satsa på att bygga självkänsla. Då vi ökar vår egen uppskattning av den vi är, minskar beroendet av bekräftelse utifrån och vi vågar vara mer den vi är - vilket i sin tur underlättar nära relationer. Mindre jakt på bekräftelse ökar chansen att hitta ett lagom livstempo, ger oss mer möjlighet att uppleva vår ekonomi som tillräcklig och kanske t o m gör det lättare att hitta en sysselsättning som är verkligt givande. Lycka till.

Citatet:

**"alla kan gå på vattnet -
bara det är tillräckligt kallt"**

Loesje

Från vanmakt till vardagsmakt

I svallvågorna av ökande krav och minskade möjligheter är många människor i den gemensamma sektorn på väg mot meningslöshet, uppgivenhet och vanmakt.

Kan återupprättad stolthet via ett utvecklat medarbetarskap vända utvecklingen?

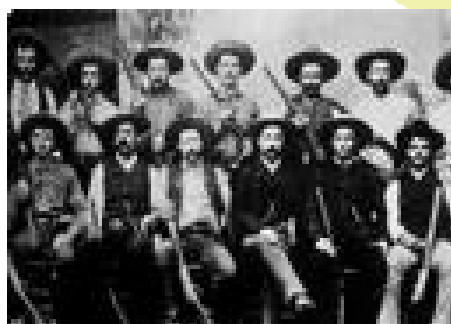
Den gemensamma sektorn är en del av arbetslivet som tydligt finns till för oss medborgare. Människor som väljer att arbeta här har ofta särskilda utgångspunkter - den meningsfullhet som är inbyggd lockar och kompenserar kanske för lägre lönernivåer.

Men vad händer med annars ambitiösa människor när förutsättningarna för att göra ett jobb att vara stolt över stadigt försämras? Kanske knorrar man lite men fortsätter hoppas på politiska beslut om ökade resurser eller på att chefer tydligare ska våga prioritera den långsiktiga nyttan för medborgaren framför kortsiktig budgetekonomi inom den egna förvaltningen. Knorrande och förbannande kan bli till en slags överlevnadsstrategi, liksom att försöka förtränga av sakers tillstånd.

Det är lätt att förstå att människor ledsnar på att gå omkring och känna sig missnöjda med vad de har möjlighet att åstadkomma i jobbet - trots att de kan sitt jobb och vill mycket. Man kan också bli uppgiven genom att dagligen vistas i ett klimat där andra är uppgivna.

Men, vi måste inte gå och hoppas på att förändringar ska komma från ovan. Vi har alltså ett handlingsutrymme inom vilket vi själva kan göra något för att förbättra våra arbetsförhållanden och resultatet av det vi gör. Om vi bestämmer oss för att använda vårt individuella och gemensamma handlingsutrymme kan mycket hända som förbättrar arbetssituationen och ökar nyttan för medborgarna. Detta handlingsutrymme varierar såklart mellan olika arbetsplatser och situationer, men

några möjligheter finns alltid. Som att ta initiativ till konstruktiva förändringar som arbetsgruppen själv fatta beslut om. Som att inte tåga och/eller lida utan istället försöka påverka beslutsfattare - inte med generella missnöjesyttringar, utan genom att påtala konsekvenser av beslut och föreslå konstruktiva alternativ. Och som att för personlig del medvetet söka en hälsosam balans mellan förändringsenergi och förnöjsamhet - t. ex genom att tänka "det jag inte är villig eller orkar att ens försöka göra något åt, kan jag lika gärna låta bli att slösa energi på att irriterar mig över".

Detta är exempel på viktiga beståndsdelar i det man kan kalla "gott medarbetarskap". Utveckling av medarbetarskap behövs lika väl som ledarutveckling. För att utveckla medarbetarskapet krävs utrymme för reflektion och samtal om arbetssituationen; om vad som är bra och vad som kan förbättras, samt stimulans av nytänkande och initiativ. Grupper behöver strukturerade tillfällen att träffas, tänka efter, diskutera förbättringar och ladda konstruktiv handlingskraft.

Metoder och möjligheter finns det gott om. Men för att medarbetarskapet ska få en chans att utvecklas i en trång arbetsvardag, krävs också ett ledarskap som ger grupper tillfälle att ta vara på möjligheterna.

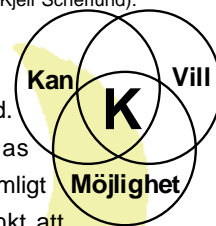
Inkompetensmodellen

Många medarbetare i den gemensamma sektorn är uppenbarligen inkompetenta. I alla fall enligt denna modell för definition av kompetens (från forskaren Kjell Scherlund).

Att kunna sitt jobb och att ha ett starkt engagemang räcker inte alltid.

Det måste också finnas resurser som gör det rimligt att göra det som är tänkt att göras med det förväntade resultatet. Det räcker inte heller med vilja och möjlighet eller med förmåga och möjlighet. Endast då vi kan och vill och dessutom har rimliga möjligheter (t.ex. tillräcklig tid och andra resurser), är vi enligt denna modell kompetenta.

Kompetensutvecklingsbehovet kan alltså röra medarbetares kunnande och engagemang, men kan lika gärna handla om att resurser måste anpassas till den ambitionsnivå som råder. Med detta synsätt minskar orättvis individualisering av brister och chansen ökar att insatser för kompetensutveckling sätts in på rätt ställe.

Be The Change!

Rubriken kommer från ett citat av Mahatma Ghandi: "be the change in the world you wish to see". Be The Change kallades också en konferens vi besökte i London under året.

Denna uppmaning lockade 350 personer från olika delar av världen att träffas, inspireras och samtala om hur vi som enskilda människor aktivt kan medverka till att världen blir mer som vi vill att den ska vara - en plats som fungerar för alla.

Konferensen var en 3-dagars manifestation för mänsklig vardagsmakt. Alla seminarier och aktiviteter pekade på de möjligheter och det ansvar vi människor har att bidra med det vi kan istället för att passivt se på och/eller beklaga vartåt vålden är på väg.

På www.bethechange.org.uk finns videoklipp från konferensen. Nästa konferens arrangeras i London, 5-7 maj 2005.

Föreningen Tidsverkstaden

Verktyg och aktiviteter för utveckling av livskvalitet

Metoder för konstruktiv utveckling av arbetsgrupper, medarbetarskap och verksamhet
Idéer och projekt i riktning mot en hållbar samhällsutveckling

För gratis prenumeration på detta e-brev, maila till nyhetsbrev@tidsverkstaden.se

Föreningen Tidsverkstaden, Södra Larmgatan 6, 411 16 Göteborg

Telefon: 031-743 75 77 info@tidsverkstaden.se www.tidsverkstaden.se

Planerade öppna aktiviteter 2005

24/2 Föreläsning: Rik på riktigt (i Göteborg)

1/3 Föreläsning: Hållbar Livsstil (i Göteborg)

mars Boken *Rik på riktigt* i bokhandeln

18-20/5 Kurs i att leda ArbetsTidsverkstad

15-19/8 Expedition: Ledarskap. Jämtlandsfjällen

31/8-2/9 Paddlande Tidsverkstad

16-18/11 Kurs i att leda ArbetsTidsverkstad

För människor som vill öka sin vardagsmakt, arrangeras SVs Tidsverkstad på de flesta orter i landet. Kontakta Studieförbundet Vuxenskolan närmaste avdelning.